

MINH ĐỨC HOÀI TRINH

Minh Đức Hoài Trinh tên thật là Võ Thị Hoài Trinh, sinh ngày 5-10-1930 tại Huế, là con gái quan tổng đốc Võ Chuẩn. Ông nội bà là Võ Liêm, thượng thư bộ Lễ của triều đình Huế. Năm 1945, bà tham gia phong trào kháng chiến chống thực dân Pháp một thời gian rồi trở về Huế tiếp tục đi học. Năm 1964, bà đi Pháp học chuyên ngành báo chí và Hán văn tại Trường ngôn ngữ Đông phương La Sorbonne, Paris, đến năm 1967 thì ra trường và làm việc tại Đài truyền hình Pháp ORTF. Bà từng là phóng viên chiến trường tại Algérie và Việt Nam. Năm 1972, bà được cử theo dõi và tường thuật Hội nghị Paris. Năm 1973, bà sang Trung Đông theo dõi cuộc chiến Do Thái, một thời gian sau bà trở về Việt Nam giảng dạy khoa báo chí tại Viện Đại học Vạn Hạnh từ năm 1974 đến 1975.

Sau năm 1975, bà trở lại Paris cho xuất bản tạp chí Hồn Việt Nam và trở lại cộng tác với Đài phát thanh ORTF với chương trình Việt ngữ để tranh đấu cho những nhà cầm bút, và văn nghệ sĩ. Bà đứng ra thành lập Hội Văn bút Việt Nam hải ngoại và vận động để được công nhận hội viên Hội Văn bút Quốc tế tại Rio de Janeiro vào năm 1979. Từ năm 1982 đến nay bà định cư tại quận Cam, California, Hoa Kỳ.

Bà còn có các bút hiệu là Hoàng Trúc, Nguyễn Vinh, Bằng Cử.

Tác phẩm đã xuất bản:

- Lang thang (1960)
- Thư sinh (1962)
- Bơ vơ (1964)
- Hấn (1964)
- Mơ (1964)
- Thiên nga (1965)
- Hai gốc cây (1966)
- Sám hối (1967)
- Tử địa (1973)
- Trà thất (1974)
- Bài thơ cho ai (1974)
- Dòng mưa trích lịch (NXB Thanh Long, Bruxelles, 1976)
- Bài thơ cho quê hương (NXB Nguyễn Quang, Paris 1976)
- This side, the other side (NXB Occidental Press, Hoa Kỳ, 1980)
- Bên ni bên tê (truyện dài, NXB Nguyễn Quang, Hoa Kỳ, 1985)
- Niệm thư 1 (tái bản 1987)
- Biển nghiệp (NXB Nguyễn Quang, Hoa Kỳ, 1990).

Một số thi phẩm của nữ sĩ Minh Đức Hoài Trinh được công chúng biết đến nhiều hơn khi được các nhạc sĩ phổ nhạc, chẳng hạn Phạm Duy với "Kiếp nào có yêu nhau" và "Đừng bỏ em một mình". Bài thơ "Kiếp nào có yêu nhau" được viết khoảng cuối thập niên 1950 hoặc đầu thập niên 1960, được Phạm Duy phổ nhạc thành ca khúc cùng nhan đề.

Trước năm 1975, bài hát này từng được sử dụng trong phim kinh dị Con ma nhà họ Hứa.

Năm 2016, phim Bao giờ có yêu nhau của Dustin Nguyễn lấy ca khúc trên làm cảm hứng.

Đầu năm 2022, phim điện ảnh thể loại kinh dị Chuyện ma gần nhà sản xuất ở Việt Nam, lấy cảm hứng từ các mẫu truyền thuyết đô thị, đã sử dụng ca khúc "Đừng bỏ em một mình" do Phạm Duy phổ nhạc bài thơ thể ngũ ngôn cùng tên của Minh Đức Hoài Trinh vào năm 1969, khơi lại sự quan tâm của giới trẻ Việt Nam với ca khúc này.

Nội dung của bài thơ là tiếng khóc ai oán của một cô gái trẻ vọng lên từ dưới mộ sâu gửi đến người tình của mình cùng với những chi tiết gợi hình rùng rợn về một thân xác sẽ phải trải qua khi nằm dưới đáy huyết sâu thẳm. Xuyên suốt tác phẩm, lời van nài "Đừng bỏ em một mình..." từ thế giới bên kia nghe ai oán, tuyệt vọng. Tất cả những cảnh tượng miêu tả trong lời thơ đều do bà hư cấu khi cảm hứng chợt đến. Có giai thoại kể rằng cảm hứng đó xuất hiện lúc bà đi qua một đám tang, tuy nhiên Phạm Duy nói rằng bà lấy cảm hứng khi tham quan xác ướp phụ nữ 800-900 năm ở Viện Bảo tàng Louvre. Tuy nhiên, sau khi bài thơ được Phạm Duy phổ nhạc với giọng ca đầy nội lực của ca sĩ Lệ Thu, thì lời tác phẩm càng trở nên ám ảnh và gây rung động mạnh với công chúng.

Tại hải ngoại, nhạc sĩ Phan Văn Hưng phổ nhạc cho bài thơ "Ai trở về xứ Việt" được bà sáng tác tại Paris năm 1962. Năm 1994, ca sĩ Khánh Ly ra album Ai trở về xứ Việt.

Minh Đức Hoài Trinh là người đa tài, làm thơ, viết tiểu thuyết, viết kịch, làm phóng viên, viết bút ký và tiểu luận, hoạt động sôi nổi. Nhưng có một nỗi buồn mãnh liệt ngự trị trong thơ Minh Đức Hoài Trinh. Đó không phải là tất cả thế giới của bà nhưng là sự ám ảnh lớn nhất từ những ngày thanh niên, như vết thương không lành. Trên nỗi buồn ấy, nhà thơ ghi chép lại đời sống của mình, những biến đổi, sự lắng nghe chúng, lòng dũng cảm của sự lắng nghe ấy.

Sau đây là một số bài thơ của bà, kèm theo bản dịch tiếng Pháp và tiếng Anh:

BÀI THƠ KHÔNG TÊN

Ta đi trên đường phố rộng
Mà ngỡ lạc vào tha ma
Cuộc đời xây toàn ảo mộng
Trong lũ người hôm nay sao lại có ta

Tiếng ai vọng về nước nở
Hay từ chính nẻo tâm tư
Nơi quê hương có người đang ngộp thở
Mồ Đại Dương thay cánh cửa ngục tù

Này những oan hồn lạnh lẽo
Thôi đừng oán hận hôm nay
Thoát khỏi cuộc đời úa héo
Thoát làm Việt Nam là thoát cảnh đoạ đày

Các anh đói trên đất nhà quần quai
Chúng tôi no ngoài xứ lạ nhục nhằn
Đồng hương đó mà nhìn nhau ái ngại
Như hai kẻ thù, như thú dữ với người săn

Có phương thuốc nào kỳ diệu
Uống vào để biết yêu thương
Mẹ hiền ru con, xin hoài một điệu
... Nhiều điều phủ lấy giá gương

Nếu biết ngày mai u tối
Lửa đạn bao trùm năm châu
Xóa ván cờ này ta bày cuộc mới
Danh vọng, giàu sang, rồi sẽ được bao lâu?

Im đi. Thôi đừng nước nở
Tâm tư ời chán chường rồi
Lầu hạnh phúc chưa tìm ra lối mở
Vườn Thiên Thai chốn bĩ ngạn mà thôi.

POÈME SANS TITRE

Je marche sur la grande avenue
Comme égaré dans un cimetière sans nom,
La vie bâtit des songes qui déçurent
Et dans la foule d'aujourd'hui, pourquoi suis-je donc ?

Une plainte revient, sourde et brisée,
Serait-ce l'écho de mon propre esprit ?
Là-bas au pays, quelqu'un étouffé
Change l'océan en geôle infinie.

Esprits errants, froids et muets,
N'en veuillez plus à cette journée.
Vous voilà loin des jours fanés,
Être Vietnamien n'est plus être damné.

Vous mouriez de faim sur vos terres pliées,
Nous mangeons trop, ailleurs, dans la honte étrangère.
Frères de sang, et pourtant éloignés,
Comme chasseur et bête au fond de la clairière.

Existe-t-il un remède miraculeux,
Qui fait aimer dès la première gorgée ?
Une mère berce son enfant malheureux :
« Le tissu brodé couvre le miroir fêlé... »

Si demain est ténèbres, guerre,
Si le feu embrase toute la Terre,
Que l'on efface ces jeux illusoires :
Gloire, richesse... que durent-ils, ces hasards ?

Silence. Que cessent les sanglots.
Mon âme est lasse, en lambeaux.
Le palais du bonheur n'a point d'entrée,
Et le Paradis n'est qu'illusion de l'autre côté.

UNTITLED POEM

I walk along a bustling street,
Yet feel I tread a graveyard's lane.
Life builds illusions, bittersweet,
Among these crowds—why do I remain?

Whose sobbing voice calls through the haze?
Or does it rise from depths within?
Back home, someone in silence prays—
The sea becomes a prison's grin.

O wandering souls, cold and forlorn,
Let go your anger, end your cries.
You've fled a world both bruised and worn,
Fled being Vietnamese—fled your demise.

You starved upon your native ground,
While we eat well in lands unknown.
We meet, and shameful looks abound—
Like prey and hunter, cold as stone.

Is there a cure, some sacred art,
To make us love with every breath?
A mother hums with aching heart—
“...The crimson cloth veils pain and death...”

If darkness veils tomorrow's sky,
If war shall scorch the world anew,
Then sweep this chessboard clean and try
A life where wealth and fame are through.

Be still. Let not your sorrows flow.
O heart, I've wearied of your cries.
No gate to joy I seem to know—
That “Heaven's Garden” was a lie.

ĐỪNG BỎ EM MỘT MÌNH

Đừng bỏ em một mình
Khi trăng về lạnh lẽo
Khi chuông chùa u minh
Chậm rãi tiếng cầu kinh

Đừng bỏ em một mình
Khi mưa chiều rào rạt
Lũ chim buồn xơ xác
Tìm nhau gục vào mình

Đừng bỏ em một mình

Trời đất đang làm kinh
Rừng xa quần quai gió
Thu buốt vết hồ tinh

Đừng bỏ em một mình
Đừng bắt em làm thinh
Cho em gào nước nở
Hoà đại dương nông mênh

Đừng bỏ em một mình
Biển đêm vời vợi quá
Bước chân đời nghiêng ngã
Vũ trụ vàng thênh thênh

Đừng bỏ em một mình
Môi vệ thần không linh
Tiếng thời gian rền rĩ
Đường nghĩa trang gập ghềnh

Đừng bỏ em một mình
Bắt em nghe tiếng búa
Tiếng búa nện vào đỉnh
Hoà trong tiếng u minh

Đừng bỏ em một mình
Bóng thuyền ma lên đênh
Vòng hoa tang héo úa
Yêu quái vẫn vô tình

Đừng bỏ em một mình
Cho cơn trùng rúc rĩa
Cổ đại phủ mộ trinh
Cho bão tố bấp bênh

Đừng bỏ em một mình
Mấy ngàn năm sau nữa
Ai mái tóc còn xinh
Đừng bỏ em một mình.

NE M'ABANDONNE PAS SEULE

Ne m'abandonne pas seule
Quand la lune devient froide,
Quand les cloches en sombres rôles
Chantent des prières en cascade.

Ne m'abandonne pas seule
Quand la pluie d'après-midi
Fait frémir d'aile en boussole
Les oiseaux tristes, transis.

Ne m'abandonne pas seule
Quand l'univers se déchire,
Quand la forêt, loin et folle,
Hurle au vent son long martyre.

Ne m'abandonne pas seule,
Ne me force pas au silence —
Laisse-moi crier ma gueule
Dans l'océan sans défense.

Ne m'abandonne pas seule
Face à la mer infinie,
Quand la vie chancelle, vacille
Dans l'or vide qui s'affole.

Ne m'abandonne pas seule
Quand les dieux se taisent, loin,
Et que le temps grince, geint
Sur des tombes sans boussole.

Ne m'abandonne pas seule
À l'écho sourd des marteaux
Plantant des clous dans le deuil,
Dans l'ombre au fond des tombeaux.

Ne m'abandonne pas seule
Quand voguent des barques mortes,
Quand des couronnes fanées
Roulent aux pieds des cohortes.

Ne m'abandonne pas seule
Aux insectes qui me mordent,
Aux herbes folles qui couvrent
La tombe d'une vierge tordue.

Ne m'abandonne pas seule —
Dans mille ans, dans l'avenir,
Y aura-t-il encor, pour moi,
Une chevelure à chérir ?

Ne m'abandonne pas seule.

DON'T LEAVE ME ALONE

Don't leave me alone,
When the cold moon is rising,
When the temple bells intone
Prayers slow and agonizing.

Don't leave me alone,
When evening rains come pouring,
And sorrowed birds, overthrown,
Seek each other, wings imploring.

Don't leave me alone,
When earth and sky are shaken,
When distant woods moan and groan,
And autumn's wounds awaken.

Don't leave me alone,
Don't silence me with pain—
Let me scream and sob and moan
Into the boundless main.

Don't leave me alone,
The night-sea is too wide.
My weary steps have grown
Unsteady in the tide.

Don't leave me alone,
Where guardian lips fall mute,
And time groans through the bone
On tomb roads worn and brute.

Don't leave me alone,
To hear the hammer's cry,
Each strike into the stone
An echo of goodbye.

Don't leave me alone,
With ghostly boats adrift,
With wilted wreaths long blown—
While monsters coldly shift.

Don't leave me alone,
To bugs that feed and bite,

To wild grass overgrown
Upon a maiden's site.

Don't leave me alone—
Even ten thousand years hence,
Will someone with hair soft-shown
Still offer warmth, defense?

Don't leave me alone.

GỤC ĐẦU BÊN MỘ MẸ

Gục đầu bên mộ mẹ
Nước mắt chìm tha ma
Lựa tâm hồn ai xé
Kính cầu ai ngân nga

Lòng ta hằng mơ ước
Có hôm nao được về
Con tàu xuôi bến nước
Hân hoan vang tình quê

Mẹ ơi ngày ấy đến
Chúng không cho con về
Ôi lũ người chưa yêu mến
Và những tấm lòng chưa biết say mê!

Lòng chúng làm bằng thép
Tim chúng vấy bùn nhơ
Cầu hư danh gượng ép
Chà đạp lên giấc mơ

Thế là hết mẹ ơi
Tàu nhỏ neo đi rồi
Con không về với mẹ
Máu rướm mềm lên môi

Nghiến răng kìm cảm tức
Lang thang chiều tha ma
Quên làm sao u uất
Ngươi làm sao xót xa

Gục đầu bên nấm mộ
Mẹ ơi con không về
Chuông nhà thờ ai đổ
Ai nghe buồn lê thê.

LA TÊTE PENCHÉE SUR LA TOMBE DE MÈRE

La tête penchée sur ta tombe,
Mère, mes larmes se fondent aux ombres.
La soie de l'âme se déchire en silence,
Une prière s'élève, faible résonance.

Mon cœur a tant rêvé
Qu'un jour je puisse rentrer,
Qu'un bateau glisse sur la rivière,
Et chante en joie l'amour de la terre.

Mais mère, quand vint ce jour béni,
Ils ne m'ont pas laissé revenir.
Ô ceux qui n'ont jamais chéri,
Et les cœurs trop froids pour s'attendrir !

Leurs âmes sont d'un fer glacé,
Leurs cœurs souillés par la bassesse,
Ils prient pour des gloires usurpées
En piétinant rêves et tendresse.

C'est fini, mère, c'est fini—
Le navire a levé l'ancre sans bruit,
Je ne reviendrai pas vers toi,
Le sang salé tremble sur ma voix.

Je mords ma rage en silence,
J'erre au soir dans le cimetière,
Comment fuir cette souffrance ?
Comment sécher ces douleurs amères ?

La tête penchée sur ton sommeil,
Mère, je ne peux rentrer.
Les cloches d'église sonnent au ciel—
Qui les entend pleurer ?...

BOWED DOWN BESIDE MOTHER'S GRAVE

Bowed down beside your grave,
My tears dissolve in shade and stone.
The soul's silk tears apart,

A prayer floats on, alone.

My heart had always dreamed
That one day I would return—
A boat drifting downstream,
Where homeland passions burn.

But Mother, when that day came near,
They did not let me go.
Those hearts have never loved,
Nor known a tender glow.

Their souls are forged in steel,
Their hearts in filth are drowned.
They chase false fame and trample
On dreams not yet unbound.

So it ends, oh Mother dear,
The ship has sailed away.
I could not come back to you—
Blood seeps into what I say.

I grit my teeth in grief,
Wander dusk's graveyard gloom.
How can I forget this sorrow?
How can I lift the gloom?

Bowed low before your tomb,
I whisper, "I won't return."
Church bells toll through twilight,
Who hears their endless mourn?

GỬI MẸ

Mùa thu ấy mưa về trong gió rét
Mẹ ngậm ngùi âu yếm tiễn con ra
Mắt ngời xanh mơ ước chốn ngàn xa,
Trời khóc hộ mẹ con ta, mẹ nhỉ.

Nhưng đời không dung dị,
Như mùi hương giàn hoa lý thanh thanh,
Từ xa nhà con chưa gặp màu xanh,
Chưa được thở khí lành,
Như con hằng mơ tưởng.

Và mẹ nữa, có thấy gì sung sướng,
Những buổi chiều mưa gió vương trên hoa,
Tìm đâu hình ảnh thiết tha
Mẹ còn đứng tựa bóng già thân cau.

Không, con chẳng muốn mẹ sầu,
Núi sông ai nỡ nhuộm màu nhớ thương,
Mái quê hương,
Chìm trong sương trắng lạnh
Cánh chim trời cô quạnh bơ vơ,
Mẹ ơi, biết đến bao giờ,
Gió đưa thuyền ngược lại bờ sông xưa?

Mái nhà ai còn rả rích tiếng đàn mưa ...

À MA MÈRE

Cet automne-là, la pluie mêlée de vent,
Tu me vis partir, le cœur tremblant,
Les yeux baignés d'un bleu d'espérance,
Le ciel pleurait pour nous en silence.

Mais la vie n'est point chose aisée,
Comme le doux parfum du jasmin sucré.
Loin du foyer, point de verdure,
Point d'air pur pour guérir mes blessures.

Et toi, maman, quel bonheur as-tu vu
Dans les soirs de pluie, où l'ombre s'est perdue ?
Où chercher cette image si chère,
Quand, sous l'aréquier, tu restes solitaire ?

Non, je ne veux pas ton chagrin,
Que nul ne teinte nos monts de chagrin.
Le toit natal s'efface dans la brume,
L'oiseau du ciel s'égare dans l'amertume...

Ô mère chérie, dis-moi quand
Le vent ramènera la barque d'antan ?
Sous quel ciel reverrai-je l'eau claire
Et la maison où chante la pluie légère...?

TO MOTHER

That autumn, rain returned with chilling air,
You softly wept, yet smiled through all your care.
Your eyes aglow with dreams of lands afar—
The sky then wept for us, dear Ma.

But life is never as serene
As jasmine's scent—so fresh, so clean.
Far from home, I've yet to see
A touch of green, a breath set free,
As once I dreamed it all would be...

And you, dear Mom, has joy been near
In stormy twilights of the year?
Where is the form your heart holds true—
Still by the areca tree and dew?

No, I would not have you grieve,
Let not this land wear sorrow's sleeve.
The roof of home lies lost in mist,
A lone bird drifts through haze unkissed...

Oh Mother, when will winds return
To bring my boat back past the fern?
Will rain still whisper on that eave
Of the old home I had to leave...?

HỎI ANH

Anh ơi quê hương mình chừ đang rách nát
Anh có làm chi để cứu giúp không anh
Trên biển cả những chiếc thuyền lênh đênh trôi giạt
Liều lĩnh đi tìm một chút sống mong manh

Anh có thấy? những bóng đen lăm lũi
Từ đồng quê ra đến chốn thị thành
Sứ mệnh buộc vào nặng hơn nghìn cân núi
Sẵn sàng hy sinh cho dân tộc, cho anh

Anh có nghe? một vài khi nổ súng
Xin hãy cúi đầu, xin một phút đau thương
Cho người chiến sĩ không tên mà kiêu dũng

Kết thúc cuộc đời trên đất mẹ, trên quê hương

Anh có gặp? những nắm mồ chôn lạnh lẽo
Hãy tới nghiêng mình thấp nén hương xanh
Cho người nằm đó, âm thầm không chấn chiếu
Chết vì bạo tàn, vì đói khát, chết thay anh

Anh có thương? Vành khăn tang trên mái đầu non trẻ
Xin lại gần, xin mở rộng vòng tay
Vuốt sợi tóc mềm nói câu nhỏ nhẹ
Đừng để ghen ngào giọng em bé thơ ngây

Anh có nghĩ? Quê hương mình chắc làm nhiều tội lỗi
Nên bị trời hành bắt trả mãi hay sao
Hết nô lệ đến chiến tranh, nghìn năm u tối
Một kiếp người chỉ thấy cảnh binh đao

Rồi có hôm nào...
Nếu chung quanh anh rền vang tiếng nổ
Họ đã vùng lên, không chịu nổi cảnh đoạ đày
Người Việt Nam oai hùng bao nhiêu lần chứng tỏ
Còn anh
Đã làm được những gì cho đất nước hôm nay?

QUESTION À FRÈRE

Mon frère, notre terre est déchirée, brisée,
Qu'as-tu fait pour la sauver, dis-moi, mon frère?
Sur l'océan, les bateaux dérivent sans attache,
Cherchant la vie fragile, dans le vent de la guerre.

Vois-tu ces ombres, lentes et silencieuses,
Qui quittent les champs pour la ville immense?
Leur fardeau pèse plus lourd que mille montagnes,
Prêts à tout sacrifier pour notre espérance.

Entends-tu parfois le bruit sourd des fusils?
Incline la tête, offre un moment de peine
Pour ces soldats sans nom, si fiers et si hardis,
Qui finissent leur vie sur leur terre ancienne.

As-tu vu ces tombes froides, abandonnées?
Viens incliner-toi, allume l'encens bleu,
Pour ceux qui reposent là, sans draps, sans foyers,
Morts par la cruauté, par la faim, à leur lieu.

Peux-tu aimer ces deuils sur les jeunes têtes?

Approche, ouvre tes bras, caresse doucement,
Dis une parole tendre, calme leurs tempêtes,
Ne laisse pas pleurer l'innocence des enfants.

Penses-tu que notre pays ait tant péché,
Pour que le ciel nous tourmente sans fin?
De l'esclavage à la guerre, mille ans d'ombres,
Une vie humaine entre les armes et le chagrin.

Et si un jour, autour de toi, les explosions résonnent,
Ils se lèveront, ne supportant plus la douleur,
Le peuple vietnamien fier a maintes fois montré,
Et toi, mon frère, qu'as-tu fait pour la terre aujourd'hui?

ASKING BROTHER

Brother, our homeland now lies torn and broken,
What have you done to save it, tell me true?
On vast seas, drifting boats in silence spoken,
Risking all to find a life so few pursue.

Do you see those shadows, slow and weary,
From countryside to city's heavy gate?
Their burden weighs more than a thousand mountains,
Ready to sacrifice for country's fate.

Do you hear? Sometimes the gunfire's thunder,
Bow your head and grant a moment's sorrow,
For nameless soldiers, brave and full of wonder,
Ending life on native soil tomorrow.

Have you met the graves, cold and deserted?
Come bow your head and light the incense blue,
For those who lie there, voiceless and deserted,
Died of cruelty and hunger—died for you.

Do you care? Black mourning on young heads shining,
Come closer now, open your arms wide,
Stroke soft hair and whisper words refining,
Don't let the innocent child's tears hide.

Do you think our homeland bears great guilt and sin,
That heaven punishes us without end?
From slavery to war, dark ages within,
A human life sees endless sword and bend.

And if one day around you sounds explode,
They rise up, no more pain to bear or hide,
The proud Vietnamese have many times showed,
And you—what have you done for land and pride?

HỎI MẸ

Mẹ ở phương nào chiều hôm nay
Hoàng hôn đang về trong heo may
Mây trắng hững hờ ôm đỉnh núi
Mẹ thấy không, mình con ở đây

Mẹ ở phương nào chiều hôm qua
Trăng thương nhòa nhạt giải Ngân Hà
Mùa thu lá đỏ như màu lửa
Ai có nghe tình ai thiết tha

Mẹ ở phương nào buổi sớm mai
Quê mình, Quê Phật? Cõi thiên thai?
Cung trời Đao Lợi xa vời quá
Mẹ đã vào chưa? Hay tương lai?

Mẹ ở nơi này hay ở đâu?
Cuộc đời vùn vụt trôi qua mau
Một kiếp, hai kiếp, thật là ngắn
Mới cười, mới khóc, mới bên nhau

Mẹ biết con thường hay xót xa
Khi hoàng hôn tím phủ bao la
Đất mình, quê mẹ chừ tan nát
Hẹn đến bao giờ... Ta gặp Ta?

Có dịp nào mẹ lên vấn Trời
Quê mình sao khổ thế Trời ơi
Trời đùa? Trời thử? Hay Trời ác?
Đày đoạ dân ta đến mấy đời?

QUESTION À MÈRE

Mère, où es-tu en ce soir qui tombe ?
Le crépuscule vient dans le vent doux,
Les nuages blancs caressent les monts,
Me vois-tu seul ici, tout là-bas, tout fou ?

Mère, où étais-tu hier au soir ?
La lune pleurait sur la Voie lactée,
Les feuilles d'automne rouge comme un feu,
Entends-tu l'amour qui ne cesse d'exister ?

Mère, où es-tu au matin naissant ?
Notre terre, notre Bouddha, paradis,
Le ciel d'Indra si loin, si lointain,
Y es-tu entrée ou bien est-ce l'avenir ?

Es-tu ici, ou bien ailleurs, Mère ?
La vie file, elle passe si vite,
Une vie, deux vies, si courtes à vivre,
On rit, on pleure, on s'aime, on s'enfuit.

Tu sais que je souffre souvent, Mère,
Quand le soir violet tout emplit,
Ma terre, mon pays est brisé,
Quand enfin, nous pourrions-nous retrouver ?

Mère, as-tu jamais interrogé le Ciel,
Pourquoi notre terre souffre tant, Ô Ciel ?
Est-ce un jeu ? Un test cruel ?
Pourquoi tant de peine sur nos générations ?

ASKING MOTHER

Mother, where are you this evening's light?
The sunset comes with gentle breeze so slight,
White clouds embrace the mountain's silent height,
Do you see me here, alone in fading night?

Mother, where were you yesterday at dusk?
The moon blurred tears along the Milky Way,
Autumn leaves burn red, a fiery musk,
Can you hear love's deep longing far away?

Mother, where are you at morning's dawn?
Our homeland, Buddha's land, a paradise,
Indra's sky so distant, far withdrawn,
Have you stepped in, or is that yet to rise?

Are you here now, or somewhere else, dear mother?
Life rushes fast and flies like fleeting breath,
One life, two lives, so short we have to gather,

We laugh, we cry, together until death.

You know I often feel such deep sorrow,
When purple twilight spreads across the land,
Our homeland, mother's land, torn and hollow,
When will we meet again, hand in hand?

Have you ever asked the sky above,
Why our land suffers so much pain?
Is it a test, a game without love,
That brings our people endless strain?

HỒN CẮM

Hồn ai thất thểu
nẻo về tha ma
xác ai mở mắt
nuối bầy con xa

tiếng ai rên rỉ
quặn đau trên giường
bàn tay cần cỗi
ai tìm yêu thương

nhưng còn đâu ai
lệ nhòa tương lai
không gian tang tóc
chết rồi ngày mai

hồn ơi về đâu
cô đơn mờ sâu
thịt xương rửa nát
lạnh lòng đêm thâu

ai cười chia ly
ai vui ra đi
ngày về tro bụi
nắm mồ lâm ly

hồn thân yêu ơi
những chiều mưa rơi
trần gian khắc khoải
hồn cầm mệnh đời.

RANCUNE

Âme errante, perdue,
Chemin vers l'exil inconnu,
Corps aux yeux ouverts,
Regrettant les enfants perdus.

Qui gémit dans la douleur,
Sur le lit, le cœur en pleurs,
Mains desséchées cherchent tendresse,
Mais l'amour s'est égaré sans cesse.

Plus personne pour pleurer l'avenir,
Espace funeste, demain n'a plus de sourire,
Âme, où vas-tu dans la solitude profonde ?
Chair pourrie, froide nuit du monde.

Qui rit à la séparation,
Qui jubile du départ sans raison,
Jour du retour, tombe solitaire,
Tombes tristes, tristesse amère.

Âme bien-aimée, sous la pluie du soir,
Le monde tourmente, le destin fait voir,
La rancune brûle, le cœur enchaîné,
La vie cruelle, hélas, condamnée.

RESENTMENT

Whose soul wanders lost and torn,
On the road to exile, forlorn?
Whose eyes open in regret,
Yearning for children gone and yet—

Whose voice moans pain on the bed,
With withered hands that seek love's thread?
But who remains to shed a tear
For futures lost and dark with fear?

Oh soul, where do you flee alone,
To cold depths, to bones unknown?
Flesh decayed in endless night,
A world without warmth, without light.

Who laughs at partings grim,

Who finds joy in futures dim?
On the day we return alone,
Graves lie cold, and hope is gone.

Beloved soul, in rain's soft fall,
This earthly pain consumes us all,
With bitter grudge, life's cruel cost—
A heart betrayed, a love long lost.

KHÓC MẸ

Dưới mộ sâu lạnh lắm
Một mình mẹ cô đơn
Ngày mẹ chết con xa mẹ muôn dặm
Ngày đưa mẹ gió bắc rít từng cơn

Rồi mai về quê cũ
Me thân yêu đâu còn
Bàn thờ lạnh, vòng hoa tang ủ rũ
Me đâu rồi? Ai cô độc hơn con...

Bình xác khô cần cối
Cắm bông linh hồn tươi
Thượng Đế ơi, đường xuống mồ u tối
Xác còn đây, hồn đã tận muôn nơi

Bẽ bàng chưa, kẻ sống
Ngơ ngác bốn phương trời
Là cõi thực hay là cơn ác mộng
Vành khăn tang ướt đầm lệ còn rơi

Tiếng cầu kinh vắng vắng
Trên nẻo đường xa xôi
Chiều tha ma hoang lạnh
Hồn ở đâu? đâu rồi?

Hồn thân yêu ơi,
Trong quan tài chật chội
Có đau chẳng khi búa nện đinh vang
Có nghe chẳng đây lời kinh sám hối
Giọng ai buồn cắt đoạn nẻo trần gian.

PLEURER MAMAN

Sous la tombe, il fait si froid,
Maman seule, dans le vide sans voix.
Le jour où maman s'en est allée,
Je loin d'elle, mille lieues emporté.

Le vent glacé hurlait ce jour-là,
Quand on emmena maman là-bas.
Puis un jour, retour au pays natal,
Maman chérie n'est plus, c'est fatal.

L'autel froid, fleurs fanées posées,
Où es-tu, maman adorée ?
Qui plus solitaire que moi aujourd'hui,
Quand la maison n'a plus de vie ?

Un vase sec, terre craquelée,
Une fleur pour l'âme fanée.
Ô Dieu, que le chemin est sombre,
Le corps est là, mais l'âme vagabonde.

Quelle amertume, ô vivants perdus,
Errant sans but dans ce monde confus.
Réalité ou cauchemar sans fin,
Les larmes du deuil tombent, c'est certain.

Les prières résonnent au loin,
Sur les routes froides et sans soin.
Esprit, où es-tu à présent,
Dans ce soir glacé et distant ?

Âme bien-aimée,
Dans ce cercueil étroit,
Ressens-tu la douleur,
Quand le marteau frappe le clou ?

Entends-tu les prières de repentir,
Cette voix triste qui fend l'avenir,
Et traverse le chemin de ce monde,
Dans le silence, dans la nuit profonde ?

CRY FOR MOTHER

Beneath the grave, so cold and deep,
Alone, dear Mother lies in sleep.

The day she died, so far from me,
A thousand miles across the sea.

The biting wind that day did howl,
As they took her, dark and foul.
Then back I went to my old home,
But Mother's gone — I'm here alone.

The altar cold, the wreaths decay,
Where are you now, dear Mom, I pray?
Who's more lonely than I today,
When silence fills the house where you lay?

A dry and empty jar remains,
A fading flower for your pains.
O God above, the path is dim,
The body stays but soul's grown slim.

Such bitter grief for those who live,
Wandering lost, no peace to give.
Is this real life or nightmare's face?
Tears of mourning fall apace.

Soft prayers echo through the night,
Along cold roads void of light.
Dear soul, where have you gone away,
On this cold, lonely, ghostly day?

Beloved spirit,
In that narrow coffin tight,
Do you feel pain's sharp sting,
As hammer drives each nail in?

Do you hear the prayers that plead,
The sorrowful voice that cuts with need,
Crossing the path of mortal days,
In silence deep, in shadowed haze?

KIỆP NÀO CÓ YÊU NHAU

Anh đừng nhìn em nữa
Hoa xanh đã phai rồi
Còn nhìn em chi nữa
Xót lòng nhau mà thôi

Người đã quên ta rồi
Quên ta rồi hẳn chứ
Trăng mùa thu gãy đôi
Chim nào bay về xứ

Chim ơi có gặp người
Nhấn giùm ta vẫn nhớ
Hoa đời phai sắc tươi
Đêm gối sầu nước nở

Kiếp nào có yêu nhau
Nhớ tìm khi chưa nở
Hoa xanh tận nghìn sau
Tình xanh không lo sợ

Lệ nhòa trên gối trắng
Anh đâu, anh đâu rồi
Rượu yêu nồng cay đắng
Sao cạn mình em thôi.

DANS QUELLE VIE NOUS AIMERONS- NOUS ?

Ne me regarde plus, mon cher,
La fleur verte s'est fanée hier.
Pourquoi encore tes yeux vers moi ?
C'est la douleur que l'on se voit.

Il m'a oubliée, c'est certain,
Oubliée, brisée comme le matin.
La lune d'automne s'est cassée,
Quel oiseau au pays est retourné ?

Oiseau, as-tu croisé celle,
À qui je dis que je l'appelle ?
La fleur de vie perd ses couleurs,
La nuit berce mes sanglots, mes pleurs.

Dans quelle vie encore s'aimerons-nous ?
Chercher avant la fleur qui s'ouvre tout.
Fleur verte au loin, mille années,
Amour vert sans peur, sans été.

Les larmes coulent sur l'oreiller blanc,
Où es-tu, mon tendre amant ?
Le vin d'amour, amer et fort,

Se vide — il ne reste que moi, encore.

IN WHICH LIFE WILL WE LOVE?

Don't look at me anymore, my dear,
The green flower has faded clear.
Why still gaze upon my face?
Only heartache fills this space.

You've forgotten me, I know,
Forgotten me, that's surely so.
The autumn moon has split in two,
Which bird has flown back home to you?

Oh bird, have you met the one
To whom I say, "You're not gone"?
Life's flowers lose their vibrant hue,
At night I weep my sorrow through.

In which life will we love again?
Seek me out before the bloom's end.
The green flower waits through time's long years,
Love stays pure, without fears.

Tears fall softly on the white pillow,
Where are you now, my love, my hero?
Love's wine, bitter, sharp and strong,
Is drained away — I'm left alone.

MẸ BẢO TA ĐỪNG NHÌN QUA CỬA SỔ

Mẹ bảo ta đừng nhìn qua cửa sổ
Khi hoàng hôn đang chậm chậm bước chân
Đừng ngược mắt theo lũ chim về tổ
Khi trăng tàn nhẹ trải lối quanh sân

Mẹ dặn ta đừng nhìn qua cửa sổ
Khi niềm tin lỗi hẹn vắng đi về
Khi đã trót giao bôi không đúng chỗ
Mà cuộc đời là một cõi u mê

Mẹ khuyên ta đừng nhìn qua cửa sổ

Sau những đêm quần quai ngủ không mơ
Ngoài gió siết run từng cơn lá đổ
Hãy xuống hàng, chấm dứt một bài thơ

Mẹ cấm ta không cho nhìn qua cửa sổ
Không cho nghe âm đoản, giọng trầm buồn
Khi đã biết rằng đời nhiều trái khổ
Tô đậm làm chi bóng lẻ dưới trăng suông

Mẹ xin ta đừng nhìn qua cửa sổ
Nghĩa lý gì đâu, những hình ảnh vô thường
Một kiếp người chưa bằng viên đá nhỏ
Hãy gạt sang bên hờn giận với yêu thương

Nhưng ta vẫn lén nhìn qua cửa sổ
Thả tâm tư về cuối nẻo chân trời
Tìm trong ánh sáng một vì sao bé nhỏ
Nói với sao:
Trần gian này còn một kẻ đơn côi.

MAMAN ME DIT DE NE PAS REGARDER PAR LA FENÊTRE

Maman me dit de ne pas regarder par la fenêtre
Quand le crépuscule marche doucement, sans hâte
Ne lève pas les yeux vers l'oiseau qui rentre au nid
Quand la lune s'éteint, glissant autour du pavé.

Maman me dit de ne pas regarder par la fenêtre
Quand la foi trahie s'en va, déçue, sans lettre
Quand on a mal confié un cœur en lieu funeste
Et que la vie n'est qu'un songe en nuit sinistre.

Maman me conseille de ne pas regarder par la fenêtre
Après des nuits tourmentées, sans rêve à naître
Le vent glacial secoue les feuilles fanées
Abandonne la lutte, clôt un poème passé.

Maman m'interdit de regarder par la fenêtre
D'écouter les notes graves d'un chant qui s'arrête
Quand on sait que la forêt cache tant de douleurs
Pourquoi peindre encore l'ombre sous la pâle lueur?

Maman me prie de ne pas regarder par la fenêtre
Qu'important ces images fuyantes et éphémères?
La vie d'un homme n'est qu'un caillou minuscule
Range colère et amour, que l'oubli s'accumule.

Mais moi, je regarde toujours par la fenêtre
Je laisse mon âme s'envoler vers l'extrémité
Je cherche dans la lumière une étoile minuscule
Pour lui dire :
Dans ce monde, il est encore un cœur solitaire.

MOTHER TELLS ME NOT TO LOOK THROUGH THE WINDOW

Mother tells me not to look through the window
When twilight softly walks with gentle pace
Don't raise your eyes to birds returning home
When fading moonlight glides around the place.

Mother tells me not to look through the window
When faith betrayed departs without a word
When trust is placed where shadows have their hold
And life becomes a dark and troubled world.

Mother advises me not to look through the window
After nights of torment, dreamless and cold
The chilly wind shakes down the dying leaves—
Give up the fight, end the poem once told.

Mother forbids me looking through the window
To hear the somber tones of fading song
When knowing life's deep forest holds much pain,
Why paint the shadows where pale lights belong?

Mother pleads with me not to look through the window—
What meaning do these fleeting visions bear?
A lifetime's but a small and humble stone—
Set down your love and anger, leave them there.

But still, I secretly look through the window
Letting my soul drift to the distant sky
Seeking in the light a tiny star,
To whisper:
In this world, there's still one soul alone.

MƠ THẤY MẸ VỀ

Đêm qua mơ thấy mẹ về
Nụ cười, ánh mắt tràn trề yêu thương
Từ ngày xa cách quê hương
Là ngày mộ mẹ khói hương lạnh lùng
Sương chiều nhẹ toả linh lung
Nơi đây cô quạnh mịt mùng xót xa
Nhớ xưa bên cạnh mẹ già
Nếp đời thuần hậu, tháp ngà bướm hoa
Nam Giao xa thật là xa
Đồi thông xanh ngát, trăng ngà ấp yêu
Mong nhiều, tiếc nhớ cũng nhiều
Chừ đây cảnh cũ tiêu điều xác xơ
Mẹ ơi, con mẹ vẫn chờ
Ngày nào ngắm lại được bờ sông Hương
Ngày nào rực ánh Triều Dương
Làm dân một nước hiền lương thanh bình
Ngày nào bớt cảnh điêu linh?

RÊVE DE RETOUR DE MÈRE

La nuit dernière j'ai vu maman revenir,
Son regard, son sourire, débordant de tendresse.
Depuis le jour où j'ai quitté ma terre natale,
Sa tombe fume en silence, glacée de tristesse.

Le soir descend, la brume en doux halo,
Ici, tout est désert, et mon cœur plein de maux.
Je me souviens du temps auprès de ma vieille mère,
D'une vie simple et douce, des papillons dans l'air.

Nam Giao s'éloigne au loin, si lointain,
Les pins bleus frémissent, la lune éteint le matin.
Espérances fanées, regrets à foison,
Et le décor d'hier n'est plus qu'abandon.

Maman chérie, ton fils t'attend toujours,
Le jour de revoir la rive du Hương pour
Retrouver la lumière d'un Triều Dương ardent,
Être enfant d'un pays paisible et bienveillant—
Un jour... sans douleur ni sang.

A DREAM OF MOTHER'S RETURN

Last night I dreamed my mother came to me,

Her eyes, her smile, full of love's melody.
Since the day I left my homeland behind,
Her grave's cold incense chills my grieving mind.

The evening mist falls softly through the air,
This place is lonely, silent in despair.
I miss the days beside her gentle grace,
A life so pure, like butterflies in lace.

Nam Giao now lies beyond the reach of sight,
The pine hills whisper under silver light.
So many dreams now faded into dust,
The scenes once dear now withered in the rust.

Oh Mother, still I wait for one sweet day
To see again the banks where Huong winds play,
To watch the sunrise blaze in Triều Dương skies,
To live in peace where gentler spirits rise—
A land no longer soaked in pain and cries.

NGUYỄN TRINH

Bài thơ này ta chỉ ghi cho mẹ
Để nói lên niềm hiu quạnh, cô đơn
Để nhắc nhở một thuở nào thơ bé
Khi mẹ con mình lặng đứng ngắm hoàng hôn

Mẹ có nhớ đêm ngủ đò hôm ấy
Trăng sông Hương vàng vặc giọng hò khoan
Lời ai oán thức đôi bờ sông dậy
Cô lái mơ tình yêu, cô lái thở than

Mẹ có nhớ những hồi chuông Diệu Đế
Tiếng vọng u trầm như điểm nét ưu tư
Mẹ quần quai thương người dân xứ Huế
Sẽ còn gian nan vì chinh chiến, ngục tù

Màu đất đỏ đường dốc cao Bến Ngự
Mẹ xuống xe chậm rãi bước chân lên
Hay những buổi xe qua cầu Thượng Tứ
Hồ nội thành, mẹ muốn thở hương sen

Chiều xứ Huế, trời thay nhiều tấm áo
Áo hồng tươi, tím ngát, áo xanh mơ
Đồi Nam Giao chập chờn bóng người đi dạo

Nghe gió thông tình tứ hát lời thơ

Mẹ có nhớ góc vườn hoa Thước Dực
Cánh huyền nhưng tô thắm chốn thiên thai
Dáng mẹ u trầm, chấp tay nguyện ước
Cho đàn con vươn dậy trong tương lai

Hồ Hương Trang chiều nao trong nước quá
Mẹ ngước nhìn trời, xin dứt cơn mưa
Cho người dân nghèo bớt dầm dề, vất vả
Mất mẹ người khi gặp ánh sao thưa

Mẹ có nhớ trên bến chùa Thiên Mụ
Mẹ thường xin mau trở lại thanh bình
Mẹ vẫn bảo, sợ non sông mình cầm tú
Hay làm ghen cả những vị thần linh

Ngày giờ này quê hương xa vời vợi
Mẹ dưới mồ có khắc khoải chờ mong
Như chúng con đây, mong ngày ấy tới
Cho mẹ con mình, cho dân tộc bớt thương vong

Chờ mẹ nhé, chúng ta chờ buổi ấy
Phải có một ngày đất nước hết điều linh
Người dân Việt sẽ thương nhau
Như chưa ai từng thấy
Và quê hương mình sẽ trở lại: NGUYỄN TRINH.

PATRIE IMMACULÉE

Ce poème, je l'écris pour toi, ma mère,
Pour dire la solitude, le vide amer,
Pour évoquer l'enfance, douce lumière,
Quand, main dans la main, on regardait le ciel clair.

Te souviens-tu, cette nuit sur le bateau,
La lune sur la rivière, les chants échos,
Les plaintes éveillant les deux rives,
La rameuse rêvant d'amour, plaintive ?

Te souviens-tu des cloches de Diệu Đế,
Leur son grave, empreint de pensées attristées ?
Tu souffrais pour Huế, ta terre natale,
Craignant pour elle guerres et prisons fatales.

La terre rouge des pentes de Bến Ngự,
Tu descendais, lente, le pas sûr.
Ou bien, passant le pont Thượng Tứ,
Tu respirais le parfum des lotus purs.

Les soirs à Huế, le ciel changeait d'habit,
Rose vif, violet profond, bleu de rêverie.
Au mont Nam Giao, des ombres en promenade,
Le vent des pins chantait des ballades.

Te souviens-tu du coin des dahlias,
Leurs pétales sombres embellissant l'au-delà ?
Ton allure grave, les mains en prière,
Souhaitant un avenir meilleur pour ta lignée entière.

Au lac Hương Trạng, l'eau était si claire,
Tu levais les yeux, implorant le ciel austère,
Pour que cesse la pluie, soulageant les pauvres gens,
Tes yeux brillaient à la vue des étoiles, doucement.

Te souviens-tu, au quai de la pagode Thiên Mụ,
Tu priais pour le retour de la paix, absolu.
Tu disais craindre que notre terre si belle
N'attire la jalousie des dieux, éternelle.

Aujourd'hui, la patrie est lointaine,
Sous la tombe, espères-tu encore, sereine ?
Comme nous, attendant ce jour béni
Où mère et enfants, et tout un peuple, seront unis.

Attends, mère, attendons ce moment,
Il viendra, où la nation, librement,
Vivra sans douleur ni chagrin,
Et notre patrie renaîtra : Patrie Immaculée.

PRISTINE HOMELAND

This poem I write for you, dear mother,
To speak of silence, of days like no other.
To recall those childhood, twilight hours,
When we stood still, watching sunset's powers.

Do you remember that night on the boat,
Moon over Perfume River, echoes that float?
The mourning songs woke both shores in pain,

The rower sighed, dreaming love in vain.

Do you recall Diêu Đế's solemn chime,
Its echoes steeped in sorrow and time?
You wept for Huế, for the people's plight,
Still shackled in war, in the dark, no light.

The red soil path of Bến Ngự you climbed,
Stepping down slow, with grace and time.
Or the times we passed Thượng Tứ bridge,
You longed to breathe lotus-scented ridge.

In Huế's dusk, the sky changed its hue—
Pink, violet, and dreamy blue.
On Nam Giao Hill, silhouettes wandered free,
While pine winds whispered poetry.

Do you recall the dahlia's bloom,
Dark petals painting Eden's room?
You stood in prayer, calm and brave,
Wishing your children rise from the grave.

One evening at clear Hương Trang Lake,
You looked up and prayed for rain to break—
To ease the poor from cold and strife,
Your eyes lit up with stars of life.

Do you remember at Thiên Mụ's quay,
You begged for peace to find its way.
You feared our land, so fair, so grand,
Would stir the envy of heaven's hand.

Now, mother, our homeland lies afar,
Do you still wait beneath your star?
As we do too, in longing and pain,
For the day we're together again.

Wait for us, mother—let us wait too,
That day will come, bright and true:
When the Vietnamese love as never before,
And our homeland is torn no more—
Restored, reborn... Pristine once more.

NƯỚC MẮT ĐỜI

Thấm thoát đã ba năm
Từ ngày ta mất mẹ
Mồ yêu chưa viếng thăm
Bâng khuâng đời xuân trẻ

Ngày được tin mẹ mất
Ta không có quyền về
Trông vời cơn gió bắc
Đêm dài bước chân lê

Độ ấy vừa sang xuân
Người người vui đón tết
Pháo nhà ai tong bùng
Pháo lòng ta lịm chết

Rồi mỗi năm ngày giỗ
Ta vẫn còn lang thang
Cỏ trên mồ ai nhỏ
Ai sửa vòng hoa tang?

Những đêm mơ thấy mẹ
Ngờ tưởng trong cuộc đời
Như thuở nào thơ bé
Vời mẹ hôn lên môi

Nhưng rồi giấc mơ qua
Giật mình nghe cô quạnh
Dáng mẹ đã mờ xa
Ngoài trời sao lấp lánh

Nhớ hôm xưa ra đi
Bến tàu còn in bóng
Ai ngờ phút chia ly
Là phút giờ tuyệt vọng

Đêm nay bơ vơ lắm
Đốt hương chờ mẹ về
Đường tha ma thăm thăm
Nước mắt đời u mê.

LARMES DE LA VIE

Trois années ont passé
Depuis que j'ai perdu Maman

Le tombeau tant aimé
Jamais visité pourtant

Le jour où vint la nouvelle
Je n'avais droit de rentrer
Le vent du Nord, cruel
La nuit pesait mes pas traînés

C'était tout juste au printemps
Quand la foule fêtait l'an
Les pétards éclataient grands
Le mien mourait en dedans

Et chaque année pour l'anniversaire
Je reste encor vagabond
Qui désherbe la poussière
Qui renouvelle les fleurs rondes ?

Les nuits où je vois Maman
Je crois que c'est bien réel
Comme jadis, petit enfant
Je réclamaï ses baisers tendres et fidèles

Mais le rêve fuit soudain
Je me réveille en silence
L'ombre de Maman s'éteint
Sous le ciel, des étoiles d'espérance

Je me souviens du départ
À quai restait ton reflet
Qui aurait pu prévoir
Que ce fut l'adieu à jamais

Ce soir, si seul je prie
Un bâton d'encens s'allume
Le cimetière est infini
Et mes larmes s'en vont dans la brume.

TEARS OF LIFE

Three swift years have flown away
Since the day I lost my mother
Her beloved grave, I've yet to stay—
Youth drifts, lost in one way or another.

The day the bitter news came through,
I had no right to cross the sea
I watched the cold wind rushing blue,
My weary steps dragged endlessly.

It was the dawn of early spring
While others laughed to greet the year
Outside, firecrackers echoing—
Inside, my soul sank deep in fear.

Each year her death day comes again
Still I wander, far from home
Who pulls the weeds on her domain?
Who lays fresh flowers on her stone?

At night I dream of Mother dear,
And think it real, in sleep's disguise
As when I begged her lips come near,
A child who longed for lullabies.

But dreams dissolve with morning's light
I wake in grief and empty air
Her figure fades into the night
While stars still glimmer high and bare.

I still recall that parting scene,
Her shadow on the dock below
Who guessed that moment, calm, serene,
Would be the last I'd ever know?

Tonight alone, I burn incense
To call her spirit from afar
The graveyard stretches, dark and dense—
Tears of life fall where memories are.

QUÊ NHÀ

Trở về thành phố của màu rêu tuổi nhỏ
vẫn còn nghe trong gió
bầy chim sẻ trên nóc chuông nhà thờ
gọi tên rất khẽ
hoài trình
kỷ niệm xưa thức dậy dưới bàn chân
khiến em như trượt ngã

tình thơ đại ùa vào trong mắt
buồn tênh
tình thơ đại dịu em bay lên
vòm khuya trăng non tháng sáu
tình thơ đại chấp chờn như cơn bão
đường phố thênh thang bởi thiếu một môi cười
tuổi mười bảy mắt biếc chưa nguôi
vẫn ngày mưa tháng nắng
vẫn lối đi quen hò hẹn dẫn nhau về
từng có lúc mười ngón tay lạnh cóng
hoa cúc vàng ve vuốt những cơn mê
ngày tháng đi qua
từng ngày khôn lớn
vẫn một màu rêu trên mái ngói chưa nhòa
một mình em đi, một mình em gọi
một người đã xa...

PAYS NATAL

De retour dans la ville aux toits moussus de mon enfance
J'entends encore dans le vent
Les moineaux sur le clocher de l'église
Murmurer doucement mon nom :
Hoài Trinh.

Les souvenirs s'éveillent sous mes pas
Me faisant presque trébucher
L'amour naïf inonde mes yeux
De tristesse.

Cet amour d'antan m'élève
Vers la voûte nocturne d'une lune de juin
Il vacille comme une tempête
Les rues sont vastes, mais il manque un sourire.

À dix-sept ans, mes yeux bleus n'ont pas encore oublié
Les jours de pluie, les mois ensoleillés
Les chemins familiers des rendez-vous
Où parfois mes dix doigts glacés
Étaient réchauffés par des chrysanthèmes dorés.

Les jours passent, je grandis
Mais la mousse sur les tuiles reste inchangée
Seule, je marche, seule, j'appelle
Une personne déjà loin...

HOMELAND

Returning to the city tinted with moss of childhood,
I still hear, within the wind,
A flock of sparrows on the church bell tower
Softly calling my name:
Hoài Trinh.

Memories awaken beneath my feet,
Making me almost stumble—
Young love floods into my eyes,
So tenderly sad.

That innocent love lifts me high
To a crescent moon in June's late sky.
It flickers like a storm-tossed flame,
And streets stretch wide, yet lack a smile.

Seventeen—those blue eyes haven't yet forgotten,
The rainy days, the sunny months,
The familiar path of old rendezvous
Where ten cold fingers once
Were soothed by golden chrysanthemums.

Time flows on,
And I've grown—
Yet the moss still clings to those faded tiles.
Alone, I walk. Alone, I call
A soul long gone...

TÌNH CHÚNG MÌNH SẼ ĐƯỢC VỀ LÊN TRANH

Chết đi anh cho em được ngồi bên mộ
Cho nước mắt hồng chảy thấm xuống thịt xương
Xin hãy chết đi trong một chiều bão tố
Cho suốt đời vũ trụ khoác thể lương

Nếu anh chết em sẽ ở gần anh mãi
Mỗi chiều về sẽ đốt nén hương xanh
Nghĩa trang tím bước hoàng hôn chậm rãi
Em gục đầu và sẽ gọi tên anh.

Anh còn sống là mình còn xa cách

Vì cuộc đời hay ghét kẻ yêu nhau
Vì hạnh phúc phải xây trên nhiều thử thách
Xã hội điên cuồng, nhân loại ngợp thương đau.

Anh chết đi để cho mình gặp lại
Trong giấc mơ anh sẽ đến tìm em
Em sẽ siết anh trong vòng tay và mãi mãi
Ngạo với thời gian, ánh sáng và hương đêm

Nếu anh chết em sẽ là màu trắng
Vành khăn tang buộc mớ tóc mong manh
Ta sẽ yêu nhau, yêu nhau trong hoang vắng
Tình chúng mình sẽ được vẽ lên tranh.

NOTRE AMOUR SERA PEINT SUR LA TOILE

Meurs, mon amour, pour que je puisse m'asseoir près de ta tombe,
Laisser mes larmes roses s'infiltrer dans ta chair et tes os.
Je t'en supplie, meurs un soir d'orage,
Pour que l'univers entier porte le deuil éternellement.

Si tu meurs, je resterai toujours près de toi,
Chaque soir, j'allumerai un bâton d'encens vert.
Dans le cimetière violet, le crépuscule avance lentement,
Je pencherai la tête et murmurerai ton nom.

Tant que tu vis, nous restons séparés,
Car la vie déteste ceux qui s'aiment.
Le bonheur se construit sur tant d'épreuves,
Dans une société folle, l'humanité submergée de douleur.

Meurs, pour que nous puissions nous retrouver,
Dans les rêves, tu viendras me chercher.
Je te serrerai dans mes bras pour l'éternité,
Défiant le temps, la lumière et le parfum de la nuit.

Si tu meurs, je serai vêtue de blanc,
Un bandeau de deuil nouant mes cheveux fragiles.
Nous nous aimerons, nous aimerons dans la solitude,
Notre amour sera peint sur la toile.

OUR LOVE WILL BE PAINTED ON A CANVAS

Die, my love, so I may sit beside your grave,
Let my rosy tears soak into your flesh and bone.

Please die one stormy afternoon,
So the whole universe may wear eternal mourning.

If you die, I will stay forever close to you,
Each evening lighting a stick of green incense.
In the purple cemetery, the sunset moves slowly,
I will bow my head and softly call your name.

While you live, we remain apart,
For life hates those who truly love.
Happiness must be built on many trials,
In a mad world, humanity drowned in sorrow.

Die so that we can meet again,
In dreams, you will come to find me.
I will hold you tightly in my arms forever,
Defying time, light, and the scent of the night.

If you die, I will wear white,
A mourning band tying my fragile hair.
We will love each other, love in solitude,
Our love will be painted on a canvas.

XUÂN THA HƯƠNG

Năm nay út mẹ đã xa rồi,
Pháo đỏ còn đâu nhật đốt chơi,
Để mẹ giật mình, cười trốn mắt,
Đầu năm mẹ mắng tí ti thôi.

Vườn ta hoa nở được chừng mô?
Đường có tươi màu áo các cô?
Phố có ngọt ngào mùi bánh kẹo
Chú tàu có ngập táo, hồng khô?

Mừng tuổi xuân này mẹ muốn chi?
Muốn con học giỏi để mau thi,
Mẹ hẹn chờ con khoan tóc trắng
Phen này con hứa chẳng ra đi.

Phản con, mẹ biết muốn gì không?
Áo tết may bằng một khúc sông,
Khăn tết, một rừng trời xanh thẳm,
Cười vui rộn rã mấy mùa đông.

Ngày xưa, mẹ nhỉ, lúc còn thơ,
Cuộc sống xây bằng mơ với mơ,
Mẹ chỉ biết con, con biết mẹ,
Mà nay đàn lỗi mấy cung tơ.

PRINTEMPS LOIN DE LA PATRIE

Cette année, la plus petite mère est partie,
Les pétards rouges, plus personne pour jouer,
Pourtant mère sursaute, rit et disparaît,
Au début d'année, mère gronde un peu seulement.

Dans notre jardin, les fleurs ont-elles fleuri ?
Les rues portent-elles les habits des demoiselles ?
L'air est-il doux, embaumé de douceurs sucrées ?
Le marchand chinois a-t-il ses pommes et kakis secs ?

Pour ce Nouvel An, que désire mère ?
Que son enfant étudie fort, réussisse vite,
Mère promet d'attendre sans cheveux blancs,
Cette fois-ci, je jure de ne plus partir.

Quant à moi, sais-tu ce que je veux, mère ?
Une robe du Têt cousue d'un fleuve,
Un foulard de fête aux bleus immenses,
Rires joyeux à travers les hivers passés.

Autrefois, mère, quand j'étais enfant,
La vie se bâtissait rêve contre rêve,
Tu connaissais ton enfant, l'enfant connaissait mère,
Mais aujourd'hui, les cordes de la harpe sont désaccordées.

SPRING AWAY FROM HOME

This year, youngest mother has gone away,
No more red firecrackers to pick and play,
Yet mother startles, laughs, then slips away,
At New Year's dawn, she scolds just a little.

In our garden, have the flowers bloomed at all?
Do the streets still wear the girls 'bright shawls?
Does the air still hold sweets 'gentle call?
Does the market stall have apples and dry persimmons?

What does mother wish this Springtime here?
For her child to study hard, succeed clear,
She vows to wait without a single gray hair,
This time, I promise I will not leave again.

And as for me, mother, do you know my plea?
A New Year's dress sewn from a flowing sea,
A scarf of deep blue skies for me to see,
Joyful laughter ringing through winter's spree.

Long ago, mother, when I was small,
Life was built on dreams that stood tall,
You knew your child, I knew you as all,
But now the harp's strings are out of call.

XUÂN VẪN THA HƯƠNG

Thế mà con mẹ vẫn tha hương,
Xa mẹ, xa nhà, xa mền thương,
Trừ tịch đêm nào hồng tiếng pháo,
Nơi này chỉ thấy tuyết hoà sương.

Đêm nay hồi tưởng đến đêm xưa,
Ngây ngất đâu mùi hương thoảng đưa,
Bóng mẹ cúi bầy mâm cỗ cúng,
Khấn ông bà đến để say sưa.
Mẹ bảo ông bà vẫn hỏi con,
Rằng Tr. sao nó vắng nhà luôn,
Mẹ có nhớ thừa con cố học,
Bao giờ thi đỗ mới hồi hương.

Bánh chưng mẹ nấu có nhiều không?
Nồi bánh chưng này ai thức trông?
Mẹ có gói thêm đòn bánh nhỏ?
Để cho con út mẹ vùi công...

Xuân này con mẹ vẫn tha hương,
Mẹ một phương trời, con một phương,
Tóc trắng mẹ già thêm chút nữa,
Và con, nhòa nhạt tiếng yêu đương.

LE PRINTEMPS TOUJOURS EN EXIL

Pourtant ton enfant reste en exil,
Loin de toi, loin de la maison fragile,
Au soir du réveillon, seul le feu d'artifice,
Ici, on voit la neige mêlée au sacrifice.

Ce soir, je repense aux nuits d'antan,
Où flottait un parfum enivrant,
L'ombre de mère dressait l'autel,
Priant les aïeux dans un souffle frêle.

Mère dit que les aïeux demandent de toi,
« Pourquoi Tr. toujours absent chez soi ? »
Mère rappelle : « Étudie, mon enfant,
Jusqu'à ce que l'examen te rende triomphant. »

As-tu cuisiné beaucoup de bánh chưng ?
Qui veille sur la marmite au matin ?
As-tu fait aussi ces petits gâteaux,
Pour que le petit dernier en soit ravi bientôt ?

Ce printemps, ton enfant reste en exil,
Mère dans un ciel, enfant dans un autre fil,
Tes cheveux blancs deviennent plus nombreux,
Et l'amour s'efface, perdu dans les cieux.

SPRING STILL IN EXILE

Yet your child remains in exile far,
Away from you, from home, from all that's ours.
On New Year's Eve, only fireworks gleam,
Here, only snow and mist in silent dream.

Tonight I recall those nights of old,
Where scents of spring so softly rolled,
Your shadow bowed, preparing the feast,
Praying to ancestors, joy released.

You said the elders ask for me,
"Why is Tr. so absent, can't they see?"
You said, "Child, study hard and long,
Only then will you return where you belong."

Did you cook many bánh chưng treats?
Who watches the pot while midnight beats?
Did you make the smaller cakes as well,

So little one could taste and tell?

This spring your child is still away,
You in one place, I far astray.
Your hair turns white with passing years,
And love's soft voice fades with tears.

Thơ MINH ĐỨC HOÀI TRINH

Bản dịch tiếng Pháp và tiếng Anh: THÂN TRỌNG SƠN

Tháng 5 / 2025